Instanța de fond: Judecătoria Chișinău (sediul Rîșcani) (jud. Avasiloaie Tatiana)
Dosarul nr. 3a-1119/23 (2-21150399-02-3a-25092023)

**Republica Moldova**
**Curtea de Apel Chişinău**
**D E C I Z I E**

13 februarie 2024 mun. Chişinău

Colegiul Civil, Comercial şi de Contencios Administrativ al
Curţii de Apel Chişinău

Având în componenţa sa:
Preşedintele şedinţei, judecătorul Mîra Ghenadie
Judecătorii Dașchevici Grigore şi Bostan Angela
Grefier Tăbîrță Victoria

*Judecînd în şedinţă publică*, cererea de apel declarată de Malic Irina asupra hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Rîșcani) din 02 mai 2023, adoptată la acțiunea în contencios administrativ depusă de Malic Irina împotriva Regimentului de Stat Major ”General de brigadă Nicolae Petrică” și Marelui Stat Major al Armatei Naționale a RM cu privire la anularea pct.4 din ordinul 302 din 05.08.2021 prin care s-a aplicat sancțiunea disciplinară ”observație”, încasarea în mod solidar a prejudiciului material în sumă de 3900 lei, încasarea în mod solidar a prejudiciului moral în sumă de 90000 lei, încasarea cheltuielilor de judecată,

**C O N S T A T Ă:**

***Obiectul acțiunii, circumstanțele cauzei.***

La data de 08.10.2021, concretizată la 18.10.2022 și la 03.02.2023, Malic Irina a depus acțiunea în contencios administrativ împotriva Regimentului de Stat Major ”General de brigadă Nicolae Petrică” și Marelui Stat Major al Armatei Naționale a RM cu privire la anularea pct.4 din ordinul 302 din 05.08.2021 prin care s-a aplicat sancțiunea disciplinară ”observație”, încasarea în mod solidar a prejudiciului material în sumă de 3900 lei, încasarea în mod solidar a prejudiciului moral în sumă de 90000 lei, încasarea cheltuielilor de judecată.

În fapt, indică că la data de 05.08.2021, prin ordinul nr. 302 aprobat de către comandantul Regiment de Stat Major (şef tabăra militară), colonelul Andrian Balan, în privinţa ei a fost aplicată sancţiunea disciplinară sub formă de „observaţie”. Motivul emiterii ordinului în cauză a servit un mesaj-video cu caracter umoristic montat şi plasat de către ea pe reţelele de socializare în ziua de 24.07.2021, prin care și-a exprimat opinia personală şi revolta asupra unor ilegalităţi care au loc în cadrul Armatei Naţionale, unde în special s-a referit la Orchestra Prezidențială, unde activează din anul 2012.

Menționează că, mesajul-video în cauză l-a montat şi l-a plasat pe retelele de socializare pentru a fi auzită, deoarece pe parcursul a.c. a înaintat un şir de petiţii către conducerea Ministerului Apărării şi Regimentului de Stat Major despre politica de cadre şi acordare a gradelor militare a corpului de ofiţeri în cadrul Orchestrei Prezidențiale prin metode ilegale, la care a primit nişte răspunsuri formale, fără întreprinderea unor măsuri concrete care ar contribui la stabilirea faptelor ilegale cu caracter coruptibil şi atragerea la răspundere a persoanelor care au comis aceste acţiuni ilegale. La montarea şi plasarea acestui mesaj-video a

ţinut cont de prevederile normelor legale stipulate în Constituția R. Moldova, Legea nr.64/23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare, Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie nr.7 din 24.12.2012, Codul civil al R. Moldova ş.a.

Consideră că sancțiunea disciplinară în privinţa ei, în mod evident constituie o răzbunare din partea colonelului Andrian Balan, deoarece imediat după apariţia acestui mesaj-video, în ziua de luni, 26.07.2021, acesta a convocat o şedinţă specială la care a fost atrasă pentru a da explicaţii referitor la acest filmuleţ. În cadrul acestei şedinţe, colonelul Andrian Balan a declarat că el este „infanterist", dar nu „artilerist", aşa cum s-a exprimat ea în acest mesaj-video, fapt care demonstrează că el se simte vizat în acest filmulet. Încercarea ei de a explica că filmuleţul poartă un carcater satiric şi că această noţiune de „artilerist " a fost pronunţată special, pentru a nu face trimitere la o persoană concretă, nu a avut succes, deoarece în adresa ei au fost aplicate doar presiuni, intimidări, acţiuni de hărțuială şi umilință, fiind supusă şi unei proceduri de testare psihologică de către un specialist în acest domeniu.

Menționează că după procedura batjocoritoare de testare psihologică, la indicaţia colonelului Andrian Balan, a fost organizată o anchetă de serviciu referitor la mesajul-video, unde timp de două zile a fost supusă unor interogări cu elemente de forţare pentru a depune nişte informaţii false referitor la montarea mesajului-video. În cadrul acestor interogări, în ziua de 27.07.2021, i-au fost prezentate două ordine (nr. 137 din 26.04.2011 şi nr. 20 din 23.03.2012), pe care le-a văzut şi a semnat că a făcut cunostintă pentru prima dată, dar i-a fost declarat că le-ar fi încălcat la montarea şi plasarea mesajului-video. Mai mult ca atât, în timpul interogării i-a fost propus un text fals în scris pe care să-l introducă în nota explicativă, fapt pe care l-a refuzat, dar în conţinutul ordinului de aplicare a sancțiunii se regăsește acel neadevăr care îi era impus să-l confirme în scris.

Astfel, reclamanta susține că la emiterea ordinului nr.302/05.08.2021, nu s-a ţinut cont de faptul că ordinele menționate, care în viziunea ei contravin prevederilor Constituției R. Moldova şi Legii cu privire la libertatea de exprimare, i-au fost aduse la cunoștință abia în ziua de 27.07.2021, adică după plasarea filmuleţului pe reţelele de socializare, şi că neaducerea din timp la cunoştinţă a acestor ordine efectivului militar, aşa cum este stipulat în conținutul acestor ordine în p. 5 şi p. 4, reprezintă o neglijență în serviciu din partea şefilor responsabili pentru aceasta, în partea motivantă a ordinului prin care i-a fost aplicată sancțiunea disciplinară, se regăseşte anume faptul că a încălcat prevederile acestor ordine.

Consideră că, astfel, colonelul Andrian Balan a profitat de calitatea sa de şef pentru a aplica măsuri cu elemente de abuz de putere, fără a ţine cont de prevederile art. 7 alin. (3) din Regulamentul disciplinei militare, unde este stipulat că comandantul (şeful) trebuie să fie atent față de subalterni, să le cunoască problemele și necesitățile, să contribuie la satisfacția acestora, să nu permită brutalitate față de subalterni și lezarea demnității lor personale, să le servească permanent drept exemplu de respectare cu strictețe a Constituției, a altor legi, a jurământului militar, a regulamentelor și ordinelor (dispozițiilor) militare, să servească drept exemplu de purtare morală, onestitate, modestie şi echitate, iar art. 66 prevede că comandantul (şeful) nu trebuie să admită grabă la aplicarea sancțiunii şi nici lezarea demnității subalternului. Mai mult ca atât, dacă Andrian Balan, sau altă persoană responsabilă din cadrul MA, care în filmuleţul cu pricina se consideră defăimat, urma să respecte normele legale stipulate în art. 15 din Legea nr.64/23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare, care prevede că persoana care se consideră defăimată, poate solicita prin cerere prealabilă autorului informației şi/sau persoanei juridice care a răspândit-o, rectificarea sau dezmințirea

informației defăimătoare, acordarea dreptului la replică sau exprimarea scuzelor şi compensarea prejudiciului cauzat.

Reclamanta pentru a evita o adresare în instanţa de judecată, conducându-se de prevederile normelor legale stipulate în Legea nr.64/23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare, dar şi a art. art. 81, 71, 88, 90, 94 din Regulamentul disciplinei militare, şi art. art. 3, 4, 7, 8, 9 (1),(2), 37 din Legea cu privire la statutul militarilor, la 25.08.2021 s-a adresat către Marele Stat Major al Armatei Naționale cu o cerere de anulare a ordinului nr.302/05.08.2021 referitor la aplicarea sancțiunii disciplinare.

Notează că în ziua de 14.09.2021 a primit un răspuns în scris cu nr.44/92 din 08.09.2021 din partea Marelui Stat Major, precum că ordinul contestat a fost emis conform exigențelor legislației în vigoare şi temei de a-l anula nu este.

Este de părere reclamanta că răspunsul în cauză poartă un caracter formal, fără o argumentare juridică, fapt care îi trezeşte suspiciuni rezonabile că însăşi semnatarul acestei scrisori de răspuns - colonelul de justiţie Viorel Remeşovschi nu ar fi de acord cu cele menționate, fiind influenţat de alte persoane, dar şi folosindu-se de o șmecherie ieftină, care constă în faptul că în aceeaşi zi de 08.09.2021, când a semnat scrisoarea de răspuns, a fost emis şi un ordin cu nr.351, prin care în privința ei, în calitate de stimulare i-a fost ridicată sancțiunea disciplinară acordată prin ordinul nr.302/05.08.2021.

Astfel, invocă că toate aceste circumstanţe în cumul demonstrează că ordinul de aplicare a sancţiunii disciplinare este ilegal, din care motive îl consideră batjocoritor, precum şi vinovăţia directă cu intenţia copîrîtului la emiterea acestui ordin, iar ordinul de ridicare a sancţiunii disciplinare a fost emis pentru a o aduce la tăcere cu speranţa că va considera conflictul expirat şi astfel nu va urma o adresare în instanţa de judecată, dar ridicarea sancțiunii disciplinare și anularea ordinului de aplicare a sancțiunii disciplinare sunt proceduri absolut diferite. În primul rând, în urma aplicării sancțiunii disciplinare ea a fost supusă unor suferinţe psihice şi morale enorme. În al doilea rând, ea a fost unica reprezentantă a Orchestrei Prezidentiale, care din acest motiv nu a fost premiată printr-un ordin al ministrului MA la 03.09.2021 cu 3500 lei cu ocazia Zilei Armatei Naţionale. În al treilea rând, i-a fost retrasă din salariu lunar peste 400 lei şi în al patrulea rând, persoana care a semnat ordinul de aplicare a sancţiunii disciplinare, dar şi toţi cei care şi-au dat acordul la acest fapt ilegal, trebuie să fie sancţionaţi.

Subliniază că aplicarea sancțiunii disciplinare în cauză este absolut ilegală din motiv că aceasta contravine prevederilor Constituției Republicii Moldova, Legii nr. 64/23.04.2010, cu privire la libertatea de exprimare, Hotărârii Plenului Curţii Supreme de Justiţie nr. 7 din 24.12.2012, Codului civil, Legii nr. 162/22.07.2005, cu privire la statutul militarilor, Legii nr.52/02.03.2007, cu privire la aprobarea Regulamentului disciplinei militare ş.a.

Drept urmare, conform prevederilor art. 32 alin.(1) din Constituția Republicii Moldova, art. 3, art. 5 din Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie, art. 3, art. 7, alin.8 din Legea nr.64/23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare, apreciază că, motivarea aplicării sancțiunii disciplinare în ordinul contestat contravine normelor legale menţionate, prin expresia „...sergent cl.III Malic Irina a adus învinuiri în adresa conducerii Ministerului Apărării și a altor persoane cu funcții de răspundere fără a proba cele spuse și scrise”.

În afară de aceasta, reține că motivarea ca mesajul-video ar purta un caracter denigrator, contravine practicii Curţii Europene a Drepturilor Omului, deoarece informaţia, deşi răspândită în stil satiric, dar constituie totuşi o judecată de valoare care se bazează pe un substrat factologic suficient. Dificultatea principală fiind că la aplicarea normelor de drept să

nu se admită subiectivism nejustificat, iar odată aplicate să instituie un grad sporit de echitate. În practica sa CEDO a făcut distincţie între declarațiile de fapt şi judecăţile de valoare. Adevărul judecăţilor de valoare nu este susceptibil probațiunii. Cerinţa de a dovedi adevărul unei judecăţi de valoare este imposibil de îndeplinit şi încalcă însăşi libertatea de opinie, care este o parte fundamentală a dreptului garantat de art. 10 CEDO ( a se vedea Jerusalim vs Austria, nr. 26958/95&42.ECHR-11).

Mai notează reclamanta că informaţia răspândită prin acest mesaj-video este de interes public, deoarece efectivul Armatei Naţionale este finanţat din bugetul statului şi cetăţenii au dreptul să fie informaţi despre faptul cum se gestionează banii locali de către ei în bugetul statului, fapt confirmat prin multiplele comentarii la mesajul-video în cauză, care a fost vizualizat de circa 20 mii de abonaţi. Astfel, instanţa de judecată în cadrul examinării cauzei va ţine cont de graniţa echitabilă între dreptul la libertatea de exprimare şi hotarul între permisibil şi blamabil. La aplicarea legii trebuie să se pună pe „ cântar" valorile care sunt protejate în societatea noastră, la momentul respectiv şi în perspectivă.

Susține că, în acest sens este elocventă hotărârea CEDO din 21.12.2004 în cazul Busuioc contra R.Moldova, când CEDO a condamnat R. Moldova pentru încălcarea dreptului la libertatea de opinie (art. 10 CEDO). Încălcarea s-a produs prin limitarea excesivă a dreptului ziaristului de a exprima opinii în probleme publice. Prin prisma paragrafului 2 din art. 10 CEDO, dreptul la libertatea de exprimare este aplicabil nu numai informațiilor sau ideilor care sunt primite în mod favorabil sau considerate ca inofensive ori indiferente, ci şi celor ce jignesc, şochează sau deranjează statul sau orice parte a populaţiei. Aşa o doresc pluralismul, toleranţa şi vederile largi fară de care nu există o societate democratica. Aceasta înseamnă, printre altele, că orice „formalitate", „condiție"„restricție" sau „sanctiune" impusă în acest domeniu, trebuie să fie direct proporţională cu scopul legitim urmărit (cauza Busuioc vs Moldova).

Astfel, consideră că în cazul respectiv sunt întrunite toate condiţiile şi temeiurile de angajare a răspunderii civile delictuale, şi anume: a) existența faptei ilicite, manifestată prin emiterea ordinului de aplicare a sancţiunii disciplinare, prin motive inventate şi false; b) prejudiciul, manifestat prin consecinţele dăunătoare care au urmat în plan moral (suferinţele psihice) şi materiale (reţinerea unei sume băneşti din salariu şi neacordarea unui premiu bănesc în legătură cu aniversarea a 30 de ani a Armatei Naţionale); c) legătura cauzală între prejudiciu și fapta ilicită, care se manifestă prin faptul că în urma emiterii ordinului de aplicare a sancţiunii disciplinare, conform prevederilor normelor existente de contabilitate, persoanei supuse sancţiunii disciplinare îi este reținută o sumă de bani din salariu lunar până la ridicarea sancţiunii; d) vinovăţia autorului prejudiciului, care se manifestă prin intenţie directă, copîrîtul fiind conştient de faptul că prin emiterea ordinului de aplicare a sancţiunii disciplinare va leza dreptul la acordarea premiilor băneşti şi vor fi reţinute sume de bani din salariul lunar.

Reieşind din cele expuse, reclamanta consideră demonstrat faptul că în privinţa ei, în urma exercitării a unui drept legal de exprimare publică, au fost întreprinse acţiuni de intimidare, umilinţă, înjosire, hărţuială şi batjocură din partea persoanelor cu funcţii de răspundere din cadrul Armatei Naţionale, în special din partea colonelului Andrian Balan, susţinut de şefii care au examinat contestația de anulare a ordinului de aplicare a unei sancţiuni disciplinare, fapt care i-au provocat grave suferinţe psihice şi i-au afectat bugetul personal considerabil, ţinând cont de salariul modest.

Comunică că conform prevederilor art. 19 Cod civil, prejudiciul material este uşor de calculat şi demonstrat reieşind din suma reţinută din salariu lunar (400 lei) şi suma premiului de 3500 lei acordată fiecărui coleg din cadrul Orchestrei Prezidenţiale cu ocazia Zilei Armatei Naţionale (adică 3500 lei + 400 lei = 3900 lei). Referitor la prejudicial moral, nu există proceduri de expertiză care ar aprecia nivelul suferinţelor psihice suportate de cel supus unor acţiuni ilegale din partea persoanelor cu funcţii de răspundere. În acest sens, consideră că umilinţa, hărțuielile şi batjocura la care a fost supusă, i-au adus mari epuizări emoţionale, au lipsit-o de dreptul de a se simţi liberă şi a avea plăcerea cuvenită de la viaţă, fapt pentru care consideră o recompensă în sumă de 90 000 (nouăzeci mii) lei. Or, art. 24 din Constituţia R. Moldova garantează dreptul fundamental la viaţă şi la integritate fizică şi psihică, iar, la aliniatul (2) al acestui articol este stipulat că: nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante, or, prin acţiunile sale ilegale, anume la aceste valori au atentat persoanele cu funcţii de răspundere din cadrul Armatei Naţionale în privinţa ei.

Mai reține faptul că în urma procedurilor de presiuni („anchetă”) şi testări psihologice cu caracter batjocoritor din ziua de 26.07.2021, ea a montat şi a plasat pe reţelele de socializare la 01.08.2021 un alt filmuleţ, prin care a supus în mod dur şi deschis criticii cum s-a procedat cu ea în urma plasării mesajului-video din 24.07.2021 şi a dat de înţeles că în cadrul Ministerului Apărării există acte de corupţie la acordarea gradelor militare a corpului de ofiţeri, dar în mod straniu nu a fost supusă nici unor proceduri de anchetă, nici sancţionată, dar în schimb apreciată pozitiv atât prin multiplele comentarii la mesaj, cât şi de mulţi militari şi cetăţeni civili din diferite domenii.

Prin urmare, consideră că doritorii de a se răzbuna nu au recurs la metodele „tradiţionale” din motive de spaimă în urma numirii în fruntea Ministerului Apărării a unui nou ministru cu alte viziuni şi intenţii, care, cel puţin declarativ, sunt în concordanţă cu principiile democratice pro-europene.

Reieşind din cele expuse, în conformitate cu normele legale menţionate, dar şi a art.16 Cod civil, Hotărârea Plenului CSJ nr.9/09/10.2006, cu privire la aplicarea de către instanţele judecătoreşti a legislaţiei ce reglementează repararea prejudiciul moral, art. art. 189, 191, 211, 212 Cod administrativ, Irina Malic solicită admiterea spre examinare a cererii de anulare a ordinului de aplicare a sancţiunii disciplinare; anularea ordinului nr. 302 din 05.08.2021, aprobat de către comandantul Regiment de Stat Major (tabăra militară) colonel A. Balan în partea care ţine de aplicare a sancţiunii disciplinare sub formă de „observaţie” în privinţa sergent cl.III Irina MALIC; încasarea de la pîrît şi copîrît a prejudiciului moral în sumă de 90 mii lei şi a prejudiciului material în sumă de 3900 lei (3500 + 400) survenit în urma aplicării sancţiunii disciplinare; încasarea de la pîrît şi copîrît a taxei de stat şi cheltuielilor suportate de ea pentru asistenţa juridică.

***<u>Hotărîrea instanţei de fond ce constituie obiectul apelului.</u>***

***Prin hotărârea Judecătoriei Chişinău (sediul Rîşcani) din 02 mai 2023, acţiunea lui Malic Irina împotriva Regimentului de Stat Major ”General de brigadă Nicolae Petrică” și Marelui Stat Major al Armatei Naționale a RM cu privire la anularea pct.4 din ordinul 302 din 05.08.2021 prin care s-a aplicat sancțiunea disciplinară ”observație”, încasarea cheltuielilor de judecată, s-a respins.***

***Pretențiile lui Malic Irina împotriva Regimentului de Stat Major ”General de brigadă Nicolae Petrică” și Marelui Stat Major al Armatei Naționale a RM cu privire la încasarea în mod solidar a prejudiciului material în sumă de 3900 lei, încasarea în mod solidar a***

***prejudiciului moral în sumă de 90000 lei, s-au declarat inadmisibile în temeiul art.207 alin.(2) lit.f) Cod administrativ.***

***Verificarea admisibilităţii apelului;***

Invocând ilegalitatea hotărârii instanței de fond, la 04 mai 2023, Malic Irina a declarat apel asupra hotărârii Judecătoriei Chișinău (sediul Rîşcani) din 02 mai 2023.

*În conformitate cu prevederile art. 232 alin. (1) Cod administrativ*, *apelul se depune la instanţa de judecată care a emis hotărîrea contestată în termen de 30 de zile de la pronunţarea dispozitivului hotărîrii, dacă legea nu stabileşte un termen mai mic. Instanţa de judecată care a emis hotărîrea contestată transmite neîntîrziat apelul împreună cu dosarul judiciar, după motivarea hotărîrii, instanţei de apel.*

Din materialele cauzei rezultă că, la caz hotărîrea instanţei de fond a fost pronunţată public la 02 mai 2023, iar cererea de apel a fost depusă la 04 mai 2023, prin urmare Completul judiciar constată că, apelul declarat a fost depus în interiorul termenului legal.

Potrivit art. 232 alin. (2) Cod administrativ, *motivarea apelului se prezintă la instanţa de apel în termen de 30 de zile de la data notificării hotărîrii motivate. Dacă se depune împreună cu apelul, motivarea apelului se depune la instanţa de judecată care a emis hotărîrea contestată.*

În speță, hotărîrea motivată a fost comunicată reprezentantului apelantei, avocatului Albu Vasile la data de 28 iulie 2023, iar motivarea apelului a fost depusă la 10 august 2023, adică cu respectarea prevederilor art. 232 alin. (2) Cod administrativ.

***Argumentele apelantului vis-a-vis de pretinsa ilegalitate a hotărîrii atacate cu apel.***

În susținerea apelului, Malic Irina, a reiterat argumentele de fapt și de drept indicate în cererea de chemare în judecată. A solicitat admiterea apelului, casarea hotărîrii instanței de fond, cu emiterea unei noi decizii prin care pretențiile reclamantei să fie admise integral în modul în care au fost formulate.

***Argumentele părţii intimate vis-avis de apelul declarat:***

Prin referința depusă, partea intimată Marele Stat Major al Armatei Naționale a RM a solicitat respingerea apelului declarat de Malic Irina, cu menținerea hotărîrii Judecătoriei Chișinău (sediul Rîșcani) din 02 mai 2023, ca fiind legală și întemeiată.

***Argumentele participanţilor invocate în cadrul judecării apelului:***

Apelanta Malic Irina și reprezentantul său, avocatul Albu Vasile, în ședința instanței de apel au susținut integral argumentele indicate în motivarea apelului, au solicitat admiterea acestuia în sensul formulat.

Reprezentantul părții intimate Marelui Stat Major al Armatei Naționale a RM, Zaporojan Viorel, în ședința instanței de apel a susținut argumentele indicate în referința depusă, a pledat pentru respingerea apelului declarat de Malic Irina, cu menținerea hotărîrii Judecătoriei Chișinău (sediul Rîșcani) din 02 mai 2023, ca fiind legală și întemeiată.

**Audiind participanții prezenți la proces, studiind materialele dosarului şi înscrisurile administrate, verificând argumentele expuse în cererea de apel, Completul specializat în examinarea cauzelor de contencios administrativ al Curţii de Apel Chişinău conchide că apelul declarat de Malic Irina este neîntemeiat, motiv din care urmează a fi respins cu menţinerea hotărîrii Judecătoriei Chişinău (sediul Rîşcani) din 02 mai 2023, din următoarele considerente.**

***Aprecierea instanţei de apel a argumentelor părţilor şi cadrului legal aplicabil speţei:***

**În conformitate cu prevederile art. 195 Cod administrativ,** *procedura acţiunii în contenciosul administrativ se desfăşoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepţia art.169–171.*

**Potrivit dispoziţiilor art.219 alin.(1), (3) Cod administrativ,** *(1) Instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți. (3) Instanța de judecată nu are dreptul să depășească limitele pretențiilor din acțiune, însă, totodată, nu este legată de textul cererilor formulate de participanții la proces.*

**În conformitate cu prevederile art. 240 alin. (1) lit. a) Cod administrativ,** *examinînd cererea de apel, instanţa de apel adoptă una dintre următoarele decizii-* ***respinge apelul.***

**Conform art. 239 Codul de procedură civilă**, *hotărârea judecătorească trebuie să fie legală şi întemeiată. Instanţa îşi întemeiază hotărârea numai pe circumstanţele constatate nemijlocit de instanţă şi pe probele cercetate în şedinţă de judecată.*

**În temeiul art.240 alin.(1) Cod de procedură civilă**, *la deliberarea hotărîrii, instanţa judecătorească apreciază probele, determină circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părţi, legea aplicabilă soluţionării cauzei şi admisibilitatea acţiunii.*

Hotărârea este întemeiată, dacă în ea sunt expuse toate circumstanţele care au importanţă la soluţionarea cauzei şi care au fost verificate în şedinţa de judecată multilateral, complet, fiind elucidate probele privind circumstanţele constatate ale cauzei.

Prevederile legale enunţate impun în mod expres, obligația instanţei de apel să verifice circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite şi este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei şi să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Respectiv, conform practicii CEDO instanţa de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil pornind de la aprecierea rolului determinant al concluziilor sale, are obligaţia să examineze efectiv problemele esenţiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze doar la însuşirea motivelor și concluziilor date de instanţa inferioară. (*Hirro Balani c. Spaniei*, nr.18064/91 din 09.12.1994 §27; *Georgiadis v. Greciei* nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).

Completul specializat în examinarea cauzelor de contencios administrativ al Curţii de Apel Chişinău, analizând legalitatea hotărârii pronunţate în raport cu prevederile art.225 Cod administrativ; art. 239 – 241 Cod de procedură civilă, constată că aceasta urmează a fi menţinută, or instanţa de fond, corect a elucidat şi constatat circumstanţele cauzei, a verificat şi apreciat obiectiv, probele prezente la materialele cauzei, stabilind corect circumstanțele de fapt și aplicând corect legislația pertinentă ce guvernează raportul litigios.

**Materialul probatoriu administrat de instanţa de fond, denotă următoarea situaţie;**

**<u>În fapt:</u>**

Materialele cauzei atestă că, la 24.07.2021, reclamanta Malic Irina sergent clasa III, artist orchestra prezidențială (categoria superioară) serviciu 1 instrumente de lemn secţia orchestra aerofona Orchestra Prezidențială a Republicii Moldova a publicat pe rețelele de socializare un film de scurt metraj prin care, și-a exprimat opinia personală şi revolta asupra unor ilegalităţi care au loc în cadrul Armatei Naţionale, unde în special s-a referit la Orchestra Prezidențială, unde activează din anul 2012.

Astfel, la 26.07.2021, Oleg Zatic șef interimar Orchestră Prezidențială a Republicii Moldova, dirijor secund a scris un raport prin care a solicitat inițierea cercetării administrative pe marginea filmulețului menționat. (f.3 dosar administrativ)

În rezultatul anchetei de serviciu pe marginea mesajului-video cu caracter umoristic montat şi plasat de către reclamantă pe reţelele de socializare în ziua de 24.07.2021, la data de 05.08.2021, prin ordinul nr. 302 Regimentului de Stat Major ”General de brigadă Nicolae Petrică”, comandantul Regiment de Stat Major (şef tabăra militară), colonelul Andrian Balan, a aplicat în privinţa reclamantei Malic Irina - sancţiunea disciplinară sub formă de „observaţie”. (f.1-2 dosar administrativ).

Reclamanta nefiind de acord cu ordinul menționat, la 26.08.2021 s-a adresat către Marele Stat Major al Armatei Naționale cu o cerere de anulare a ordinului nr.302/05.08.2021 referitor la aplicarea sancțiunii disciplinare. (f.d.10-12).

Potrivit răspunsului nr.44/92 din 08.09.2021 parvenit din partea Marelui Stat Major la 14.09.2021 reclamantei i s-a comunicat că ordinul contestat a fost emis conform exigențelor legislației în vigoare şi temei de a-l anula nu este. (f.d.13).

La data de 11.10.2021, Malic Irina a sesizat instanța de contencios administrativ cu prezenta acțiune.

**Admisibilitatea acțiunii:**

În speță, prin acțiunea depusă, reclamanta a formulat următoarele pretenții:

- anularea pct.4 din ordinul 302 din 05.08.2021 prin care s-a aplicat sancțiunea disciplinară ”observație”:

- încasarea în mod solidar a prejudiciului material în sumă de 3900 lei;

- încasarea în mod solidar a prejudiciului moral în sumă de 90000 lei:

***Referitor la admisibilitatea pretenției cu privire la anularea pct.4 din ordinul 302 din 05.08.2021 prin care s-a aplicat sancțiunea disciplinară ”observație”:***

**Prevederi relevante ale Codului administrative sunt următoarele:**

***Articolul 20.*** *Acţiunea în contencios administrativ*

*Dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acţiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanţele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod*

***Articolul 191.*** *Competenţa jurisdicţională pentru acţiunea în contencios administrativ*

*(1) Cu excepţia cazurilor prevăzute la alin.(2) şi (3), judecătoriile soluţionează în fond toate acţiunile în contencios administrativ.*

***Articolul 196.*** *Competenţa teritorială pentru acţiunea în contencios administrative*

*(1)Acţiunea în contencios administrativ se depune la instanţa de judecată în a cărei rază teritorială îşi are sediul autoritatea publică care a desfăşurat activitatea administrativă contestată, daca legea nu prevede altfel.*

***Articolul 206.*** *Felurile acţiunilor în contencios administrativ*

*(1) O acţiune în contencios administrativ poate fi depusă pentru:*

*a) anularea în tot sau în parte a unui act administrativ individual (acţiune în contestare);*

Reieșind din cerințele formulate, rezultă că, acțiunea reclamantei este una în contestare.

Ținînd cont de obiectul acțiunii, sediul autorității publice pîrîte și avînd în vedere prevederile art.191 alin.(1) Cod administrativ, examinarea prezentei cauze ține de competența Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, or obiectul acesteia nu se regăsesc în excepțiile de la alin.(2) și (3) a art.191 Cod administrativ.

Astfel, acțiunea în contencios administrativ a fost înaintată de reclamantă cu respectarea competenței jurisdicționale și teritoriale.

***Articolul 17.*** *Dreptul vătămat*

*Drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.*

***Articolul 39.*** *Accesul liber la justiţie*

*(1) Controlul judecătoresc al activităţii administrative este garantat şi nu poate fi îngrădit.*

*(2) Orice persoană care revendică un drept vătămat de către o autoritate publică în sensul art.17 sau prin nesoluţionarea în termenul legal a unei cereri se poate adresa instanţei de judecată competente.*

***Articolul 189.*** *Înaintarea acţiunii în contencios administrativ*

*(1) Orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorităţi publice poate înainta o acţiune în contencios administrativ.*

***Articolul 10.*** *Actul administrativ individual*

*(1) Actul administrativ individual este orice dispoziţie, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin naşterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public.*

***Articolul 11.*** *Categoriile actelor administrative individuale*

*(1) Actele administrative individuale pot fi:*

*a) acte defavorabile – actele care impun destinatarilor lor obligaţii, sancţiuni, sarcini sau afectează drepturile/interesele legitime ale persoanelor ori care resping, în tot sau în parte, acordarea avantajului solicitat;*

Instanța de apel atestă că, ordinul nr. 302 din 5 august 2021, *„Cu privire la cazul postării pe rețelele de socializare a segvenței video de către sergent clasa III Malic Irina și sancțiobarea vinovaților”,* în partea contestată - reprezintă un act defavorabil reclamantei, or prin acesta i-a fost aplicată sancțiunea disciplinară „observație”.

***Articolul 19.*** *Cererea prealabilă*

*Cererea prealabilă este instituţia care oferă o cale de soluţionare prejudiciară a litigiilor administrative.*

***Articolul 162.*** *Scopul procedurii prealabile*

*(1) Procedura prealabilă urmăreşte scopul de a verifica legalitatea actelor administrative individuale.*

*(2) Dacă autoritatea publică nu soluţionează petiţia în termenele prevăzute de prezentul cod, persoana afectată este în drept să depună cerere prealabilă.*

*(3) Cererea prealabilă poate fi îndreptată spre:*

*a) anularea în tot sau în parte a unui act administrativ individual ilegal sau nul;*

*b) emiterea unui act administrativ individual.*

***Articolul 208.*** *Respectarea procedurii prealabile*

*(1) Până la înaintarea acţiunii în contencios administrativ se va respecta procedura prealabilă, cu excepţiile prevăzute de lege.*

După cum rezultă din materialele cauzei elucidate anterior, urmează că, pînă la înaintarea acţiunii în contencios administrativ, reclamanta/apelantă a respectat procedura prealabilă, solicitînd autorității publice pîrîte anularea ordinului nr. 302 din 5 august 2021, în partea în care ține de aplicarea sancțiunii disciplinare „observație”.

Potrivit răspunsului nr.44/92 din 08.09.2021 parvenit din partea Marelui Stat Major la 14.09.2021 reclamantei i s-a comunicat că ordinul contestat a fost emis conform exigențelor legislației în vigoare şi temei de a-l anula nu este. (f.d.13).

***Articolul 209.*** *Termenul de înaintare a acţiunii în contencios administrativ*

*(1) Acţiunea în contestare şi acţiunea în obligare se înaintează în decurs de 30 de zile, dacă legea nu prevede altfel. Acest termen începe să curgă de la:*

*a) data comunicării sau notificării deciziei cu privire la cererea prealabilă sau data expirării termenului prevăzut de prezentul cod pentru soluţionarea acesteia;*

Astfel, coroborând prevederile normelor legale citate anterior, cu circumstanțele de fapt ale cauzei, Completul judiciar statuează că, acțiunea înaintată Malic Irina cu privire la anularea pct.4 din ordinul 302 din 05.08.2021 prin care s-a aplicat sancțiunea disciplinară ”observație”, a fost depusă în instanța de contencios administrativ în termen, cît și cu respectarea procedurii prealabile, din care motive, instanța de fond corect a conchis asupra admisibilității acțiunii în această parte.

***Referitor la admisibilitatea pretenţiilor cu privire la încasarea în mod solidar a prejudiciului material în sumă de 3900 lei și încasarea în mod solidar a prejudiciului moral în sumă de 90000 lei:***

***Articolul 10.*** *Actul administrativ individual*

*(2) Decizia autorităţii publice privind acordarea despăgubirilor pentru prejudiciile cauzate prin activitatea administrativă ilegală* ***este un act administrativ individual****.*

***Articolul 167.*** *Soluţionarea cererii prealabile de către autoritatea emitentă*

*(4)* ***Dacă prin cererea prealabilă se solicită şi repararea prejudiciului****, atunci cererea privind repararea prejudiciului* ***se examinează*** *de autoritatea publică emitentă* ***în procedură administrativă separată****.*

***Articolul 60.*** *Termenul general*

*(3) În cazul depunerii cererii privind acordarea despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat prin emiterea unui act administrativ individual sau normativ ilegal,* ***termenul general începe să curgă din data în care hotărîrea instanţei de judecată prin care s-a anulat actul administrativ ilegal a rămas definitivă****. Dacă autoritatea publică a anulat un act administrativ ilegal, termenul general începe să curgă din data în care decizia cu privire la anularea actului administrativ ilegal a rămas incontestabilă.*

***Articolul 140.*** *Puterea lucrului decis al actelor administrative individuale*

*Un act administrativ individual obţine puterea lucrului decis atunci cînd nu mai poate fi contestat nici pe cale prealabilă, nici prin acţiune în instanţa de judecată competentă.*

***Articolul 207.*** *Examinarea admisibilităţii acţiunii în contencios administrativ*

*(1) Instanţa verifică din oficiu dacă sînt întrunite condiţiile pentru admisibilitatea unei acţiuni în contenciosul administrativ. Dacă este inadmisibilă, acţiunea în contencios administrativ se declară ca atare prin încheiere judecătorească susceptibilă de recurs.*

*(2) Acţiunea în contencios administrativ se declară inadmisibilă în special cînd:*

*f) nu sînt întrunite condiţiile prevăzute la art.208;*

***Articolul 208.*** *Respectarea procedurii prealabile*

*(1) Până la înaintarea acţiunii în contencios administrativ se va respecta procedura prealabilă, cu excepţiile prevăzute de lege.*

Astfel, Codul administrativ, instituie ca principiu, obligația respectării parcurgerii succesive a etapelor de intentare a unei proceduri de contencios administrativ, și anume: respectarea procedurii prealabile sau a condițiilor care fac posibilă demararea insuși a procedurii prealabile și care deschid calea legală pentru depunerea acțiunii în contencios administrativ .

Prin urmare, atât procedura prealabilă, cât și condițiile ce acordă dreptul la naşterea dreptului la acțiunea în contencios administrativ - constituie o garanţie de apărare suplimentară a persoanei afectate print-un act administrativ individual, şi totodată o modalitate de soluționare a diferendului litigios de către însuși autoritatea publică din perspectiva respectării conform art. 21 Cod administrativ a principiului legalităţii activităţii administraţiei publice.

Dreptul la acțiune în procedura contenciosului administrativ cât și calea de soluționare extrajudiciară a litigiilor respective - ca instituţie juridică nu reprezintă o simplă formalitate, de aceea orice autoritate publică este obligată să examineze cererea ca un mijloc legal şi efectiv de protecţie a persoanei împotriva intervenţiilor puterii publice prin intermediul actului administrativ individual. De fiecare dată instanţa de judecată verificând legalitatea activităţii administrative a autorităţilor publice efectuează un control judecătoresc efectiv şi asupra legalităţii deciziilor de soluţionare a cererilor prealabile, care în esenţă constituie un tot întreg cu actul administrativ individual.

Respectiv, conform prevederilor legale specificate, **cererea privind acordarea despăgubirilor pentru prejudiciul cauzat prin emiterea unui act administrativ individual sau normativ ilegal, poate fi depusă după ce hotărârea instanţei de judecată prin care s-a anulat actul administrativ ilegal a rămas definitivă**, or, termenul general începe să curgă din această dată. În acest sens se remarcă că, decizia autorităţii publice privind acordarea despăgubirilor pentru prejudiciile cauzate prin activitatea administrativă ilegală este un act administrativ individual care poate fi contestat separat în instanța de contencios administrativ.

În lumina celor expuse supra, Completul judiciar constată că instanța de fond întemeiat a declarat inadmisibilă în temeiul art.207 alin.(2) lit.f) Cod administrativ acțiunea reclamantei în partea ce privește pretențiile cu privire la încasarea în mod solidar a prejudiciului material în sumă de 3900 lei, încasarea în mod solidar a prejudiciului moral în sumă de 90000 lei.

***Referitor la fondul acțiunii reținute spre examinare.***

**Prevederi relevante ale Codului administrativ sunt următoarele:**

***Articolul 224.*** *Hotărîrile instanţei de judecată*

*(1) Examinînd acţiunea în contencios administrativ în fond, instanţa de judecată adoptă una dintre următoarele hotărîri:*

*a) în baza unei acţiuni în contestare, anulează în tot sau în parte actul administrativ individual, precum şi o eventuală decizie de soluţionare a cererii prealabile, dacă acestea sînt ilegale şi prin ele reclamantul este vătămat în drepturile sale;*

***f) respinge acţiunea ca fiind neîntemeiată, dacă nu sînt îndeplinite condiţiile de adoptare a unei hotărîri prevăzute la lit.a)–e).***

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău (sediul Rîşcani) din 02 mai 2023, acțiunea în contencios administrativ formulată de Malic Irina împotriva Regimentului de Stat Major ”General de brigadă Nicolae Petrică” și Marelui Stat Major al Armatei Naționale a RM cu privire la anularea pct.4 din ordinul 302 din 05.08.2021 prin care s-a aplicat sancțiunea disciplinară ”observație”, încasarea cheltuielilor de judecată, s-a respins ca fiind neîntemeiată.

Judecând cauza în ordine de apel, Completul specializat în examinarea cauzelor de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău conchide că soluția fondului este una întemeiată, urmînd a fi menținută, din considerentele ce vor fi expuse încontinuare.

**LEGISLAȚIA PERTINENTĂ**

**Legea cu privire la statutul militarilor, nr. 162-XVI din 22.07.2005:**

**Articolul 9.** Dreptul la apărare

(1) Militarii au dreptul la apărarea drepturilor, libertăţilor şi intereselor lor legale, prin adresare în instanţele de judecată sau în alte organe, în conformitate cu legislaţia în vigoare.

(2) Deciziile şi acţiunile (inacţiunile) ilegale ale conducătorilor, comandanţilor (şefilor) pot fi atacate de militari în modul prevăzut de regulamentele militare şi legislaţia în vigoare.

**Regulamentul disciplinei militare, aprobat prin Legea nr. 52-XVI din 02.03.2007:**

**Art.1.** – Regulamentul disciplinei militare determină esenţa disciplinei militare, stabileşte obligaţiile militarilor de menţinere şi respectare a acesteia, tipurile de stimulări şi de sancţiuni disciplinare, drepturile comandanţilor (şefilor) de a le aplica, precum şi modul de depunere şi de examinare a propunerilor, a cererilor şi a reclamaţiilor înaintate de militari.

**Art.4.** – (1) Îndeplinirea serviciului militar impune respectarea cu stricteţe a disciplinei militare şi suportarea rigorilor vieţii de militar.

(2) Disciplina militară înseamnă respectarea strictă şi exactă de către toţi militarii a ordinii militare şi a regulilor de comportare obligatorii prevăzute de legi, de regulamentele militare, de Codul de conduită profesională a militarilor prin contract, aprobat de către conducătorul structurii militare, şi de alte acte normative ce reglementează îndeplinirea serviciului militar. Disciplina militară constituie unul din factorii determinanţi ai capacităţii de luptă a Forţelor Armate şi se bazează atît pe acceptarea conştientă a regulilor de comportare stabilite, cît şi pe constrîngerea ce se aplică, conform prevederilor legii, în situaţia nerespectării acestora.

(3) Disciplina militară impune subordonarea necondiţionată în îndeplinirea întocmai şi la timp a îndatoririlor şi atribuţiilor funcţionale, în respectarea normelor de ordine şi de comportare militară şi civică, precum şi asumarea responsabilităţii pentru faptele săvîrşite.

**Art.5.** – Disciplina militară pune în faţa fiecărui militar următoarele obligaţii:

c) să respecte jurămîntul militar şi **prevederile regulamentelor militare**, să execute necondiţionat, întocmai şi la timp ordinele comandanţilor (şefilor), fiind responsabil de modul în care îndeplineşte misiunile încredinţate;

**Art.15.** – Au autoritate disciplinară faţă de militarii din subordine în volumul deplin prevăzut de prezentul regulament: conducătorul structurii militare; Şeful Marelui Stat Major al Armatei Naţionale – comandant al Armatei Naţionale, comandantul Inspectoratului General de Carabinieri (cu excepţia aplicării sancţiunilor disciplinare ofiţerilor cu grade militare superioare, prevăzute la art.57 lit.d) şi e) din prezentul regulament).

**Art.40.** – În cazul în care militarul încalcă disciplina militară sau ordinea publică, comandantul (şeful) trebuie să-i amintească de obligaţiile serviciului militar, iar în caz de necesitate, să aplice o sancţiune disciplinară. În limitele autorităţii disciplinare acordate, el are dreptul să aplice orice sancţiune care, în opinia sa, poate avea un efect educativ maxim asupra militarului care a comis încălcarea (abaterea).

**Art.44.** – Soldaţilor şi sergenţilor li se pot aplica următoarele sancţiuni disciplinare:

a) observaţie, mustrare şi mustrare aspră;

**Art.65.** – Orice sancţiune disciplinară, ca măsură de întărire a disciplinei militare şi de educare a militarilor, trebuie să corespundă gravităţii încălcării (abaterii) şi gradului de vinovăţie. La stabilirea tipului de sancţiune disciplinară şi a severităţii acesteia, se va ţine cont de caracterul încălcării (abaterii), de circumstanţele în care a fost comisă, de consecinţele ei, de comportamentul anterior al persoanei vinovate, precum şi de vechimea ei în serviciu şi de cunoştinţele pe care le posedă despre ordinea de serviciu.

**Art.66.** – La aplicarea sancţiunii disciplinare, comandantul (şeful) nu trebuie să admită grabă la stabilirea tipului de sancţiune şi a severităţii acesteia şi nici lezarea demnităţii subalternului.

**Art.67.** – (1) Orice sancţiune disciplinară trebuie să fie aplicată nu mai tîrziu de 30 de zile de la data constatării încălcării (abaterii), fără a lua în calcul timpul aflării militarului în misiune, în concediu, inclusiv în concediu de studii, ori al participării la o formă de perfecţionare profesională peste hotarele Republicii Moldova.

Totodată se reține că, **conform ordinului nr. 137 din 26 aprilie 2011 „Cu privire la interzicerea plasării în reţeaua globală Internet de către militarii şi angajaţii civili ai Armatei Naţionale a datelor de serviciu şi reglementarea plasării datelor cu caracter personal”**, întru sporirea vigilenţei, excluderea eventualelor cazuri de pierdere şi răspîndire a informaţiilor secrete şi de serviciu în reţeaua globală Internet, prevenirea potenţialelor pericole în urma plasării în reţeaua vizată de către militarii şi angajaţii civili ai Armatei Naţionale a datelor cu caracter personal, care pot discredita imaginea Armatei Naţionale şi periclita securitatea militară a statului şi cea personală, s-a dispus:

1. Marele Stat Major să organizeze blocarea accesului tuturor utilizatorilor reţelei corporative comune a Armatei Naţionale „Prut” la reţelele de socializare („odnoklassniki.ru”, „facebook.com”, „twiter.com”, „youtube.com”, „rutube.ru”, site-uri cu caracter pornografic, terorist, criminal, etc.) care pot fi periculoase pentru securitatea reţelelor informatice ale Armatei Naţionale.

2. Militarilor şi angajaţilor civili ai Armatei Naţionale, Ministerului Apărării şi instituţiilor subordonate:

a) li se interzice categoric să plaseze neautorizat în reţeaua globală Internet, inclusiv pe reţelele de socializare („ondoklassniki.ru”, „facebook.com”, „twiter.com”, „youtube.com”, „flikr.com”, „rutube.com”, „my.mail.ru”, altele), date care să conţină: - fotografii sau secvenţe video efectuate la aplicaţiile militare ale Armatei Naţionale, în incinta încăperilor serviciului de gardă şi de zi, camerelor şi depozitelor de păstrare a armamentului şi muniţiilor, centrelor de comunicaţii şi informatică, încăperilor cu regim secret, locurilor sau încăperilor punctelor de comandă, locurilor amplasării tehnicii militare, hărţilor, tabelelor, documentelor, schemelor secrete şi de serviciu, incintelor încăperilor de serviciu, tehnicii şi muniţiilor de luptă; - fotografii sau secvenţe video îmbrăcaţi: pentru militari - în ţinută militară neregulamentară, neîngrijită, sau în ipostaze care contravin statutului de militar, pentru angajaţii civili - în îmbrăcăminte neîngrijită sau în ipostaze care contravin eticii; - informaţii sau comentarii ce ar conţine detalii despre specificul serviciului precum şi orarul zilnic de activitate al unităţii, instituţiei, militarului sau angajatului civil; - informaţii sau comentarii care au caracter obscen, jignitor, rasist, instigator la crime, terorism, etc.; - informaţii sau comentarii care conţin ameninţări sau violează intimitatea şi viaţa privată a altor persoane; - postarea materialelor, anunțurilor sau altor informații de manipulare a opiniei publice, in afara celor ce reies din statutul deţinut; - informații sau comentarii care provoacă sau pot provoca lezarea imaginii Armatei Naţionale.

b) întru evitarea cazurilor de implicare, atragere a militarilor şi angajaților civili în diverse acţiuni cu caracter incert sau potenţial periculoase şi întru sporirea securităţii individuale şi a membrilor familiilor acestora, li se recomandă: - să-şi sporească vigilenţa la navigarea în reţeaua globală Internet; - limitarea plasării fară necesitate în rețeaua globală Internet a datelor cu caracter personal (adresei de la domiciliu, numerelor personale de telefon, detaliilor privind lipsa de acasă, plecarea în vacanţă, la rude, detaliilor cu privire la activitățile familiei, locul de

muncă al soţiei sau soţului, copiilor, adresa şcolii copiilor, etc.); - menţinerea tehnicii de calcul personale în permanență protejată, folosind programe de protecţie antivirus, parole de acces sigure la sistemul de operare şi la diferite programe de acces la servicii Internet (email, chat, etc.).

**Conform Ordinului nr.20 din 23 martie 2012 „Cu privire la modalitatea de folosire/utilizare a telefoniei mobile, aparatelor foto şi video în unităţile militare ale Armatei Naționale şi instituțiile Ministerului Apărării”**, în legătură cu necesitatea implementării măsurilor în vederea excluderii scurgerii de informaţii, neadmiterii încălcării programului zilnic şi prevenirii comiterii infracțiunilor de către militarii în termen şi prin contract precum și angajaților civili ai Armatei Naționale şi instituțiilor Ministerului Apărării, s-a dispus:

1. Comandanții (șefii) de toate rangurile şi genuri de arme care au în subordine efectiv militar şi angajaţi civili:

- să interzică folosirea telefoanelor mobile aparatelor foto şi video de către efectivul militarilor în termen ai Armatei Naționale pe teritoriul unităților militare;
- să atenționeze efectivul din subordine privind interzicerea convorbirilor cu caracter secret în reţeaua telefonică şi rețeaua corporativă mobilă a Armatei Naționale;
- să interzică folosirea de către militarii în termen şi prin contract precum și angajaților civili ai Armatei Naționale şi instituțiilor Ministerului Apărării folosirea aparatelor foto şi video în încăperile de serviciu, încăperi a corpului de gardă, depozite, puncte de comandă, centre de comunicaţii, încăperi cu regim secret, locuri de păstrare a tehnicii, armamentului şi munițiilor din dotarea Armatei Naționale;
- să fie luat sub control minuțios efectivul militarilor în termen destinat pentru executarea serviciului de garnizoană, serviciului de gardă, interior, în vederea deținerii şi folosirii a aparatelor foto şi video, precum şi utilizarea mijloacelor de telefonie mobilă;
- să organizeze primirea după act, înregistrarea în registru şi păstrarea telefoanelor mobile ale militarilor în termen în safeuri încuiate şi sigilate, după necesitate acestea să se elibereze numai în timpul plecării militarilor în învoire sau concediu;
- să stabilească ordinea de folosire a telefoanelor publice (cartafoanelor), de către militarii în termen, în timpul liber prevăzut de programul zilnic al unității militare şi în zilele de odihnă;
- să verifice existenţa şi starea de funcționare a telefoanelor publice (cartafoanelor) în toate unităţile militare, despre care să raporteze în scris: pînă la 01.05.2012, prin intermediul Secţiei poliţie militară a Marelui Stat Major.

2. Comandantul (rector) Academiei Militare a Forțelor Armate, să întreprindă măsuri concrete în vederea interzicerii folosirii telefoanelor mobile de către studenți în timpul săptămînii de studiu şi permisiunea de folosire a acestora la necesitate numai în timpul liber, în afara orelor de studiu. Să stabilească ordinea de păstrare a telefoanelor mobile în subunități.

Raportînd cadrul legal precitat la circumstanțele faptice ale cauzei, Completul judiciar reține că, prin pct. 4 al Ordinului Regimentului de Stat Major ”General de brigadă Nicolae Petrică” nr. 302 din 5 august 2021, *„Cu privire la cazul postării pe rețelele de socializare a segvenței video de către sergent clasa III Malic Irina și sancțiobarea vinovaților”,* pentru indisciplină personală și încălcarea prevederilor art. 94 al Regulamentului Serviciului Interior, sergentului clasa III MALIC Irina, artist orchestră prezidențială (categoria superioară) serviciu 1 instrumente de lemn secție orchestră aerofonă Orchestră Prezidențială a Republicii

Moldova, i s-a aplicat sancțiune disciplinară „observație” în temeiul art. 44 lit. a) al Regulamentului disciplinei militare.

În motivarea soluției de aplicare a sancțiunii disciplinare „observație”, s-a reținut că:

*„ La data de 24.07.2021, pe rețelele de socializare a fost publicat un film de scurt metraj în care protagonistul principal a fost sergent clasa III MALIC Irina, artist orchestră prezidențială (categoria superioară) serviciu 1 instrumente de lemn secţia orchestră aerofonă Orchestră Prezidențială a Republicii Moldova.*

*Conform explicațiilor, sergentului clasa III MALIC Irina, motivul postării acestui filmuleț de scurt metraj este ca o indignare față de conducerea Ministerului Apărării şi alte persoane cu funcții de răspundere din cadrul Ministerului Apărării, în legătură cu faptul că Orchestra Prezidențială a Republicii Moldova nu mai este unitate independentă, totodată face referire la legea cu privire la libertatea de exprimare şi scrie că prin acest film ea şi-a arătat dezacordul față de reformele din cadrul Armatei Naționale.*

*În urma analizei în cumul a materialelor cercetării administrative pe caz, se atestă, că militarul prin contract sergent clasa III MALIC Irina, artist orchestră prezidențială (categoria superioară) serviciu 1 instrumente de lemn secție orchestră aerofonă Orchestră Prezidențială a Republicii Moldova, a montat şi publicat pe rețele de socializare un film de scurt metraj pentru a arăta indignarea sa față de conducerea Ministerului Apărării,* ***fară a ține cont de prevederile ordinelor Ministrului apărării nr. 137 din 26 aprilie 2011 „Cu privire la interzicerea plasării în rețeaua globală Intemet de către militarii și angajații civili ai Armatei Naționale a datelor de serviciu și reglementarea plasării datelor cu caracter personal” și nr. 20 din 23 martie 2012 „Cu privire la modalitatea de folosire/utilizare a telefoniei mobile, aparatelor foto și video în unitățile militare ale Armatei Naționale și instituțiile Ministerului Apărării”. Totodată, sergent clasa III MALIC Irina a adus învinuiri în adresa conducerii Ministerului Apărării și a alor persoane cu funcții de răspundere fară a proba cele spuse și scrise.***

*În timpul desfaşurării cercetării administrative, nu a fost posibil de stabilit ziua şi ora înregistrării acestui video din motivul că sergent clasa III MALIC Irina a refuzat să dea răspuns la întrebările adresate, doar a menționat faptul că filmarea a durat timp de 30 de minute şi că posibil a fost în timpul prânzului. Despre faptul cum sergent clasa III MALIC Irina a intrat în clubul Orchestrei Prezidențiale a Republicii Moldova, aceasta a comunicat că a intrat prin spatele clubului, unde uşa permanent este deschisă.”*

După cum rezultă și din acțiunea depusă, apelanta menționează că mesajul-video în cauză l-a montat şi l-a plasat pe retelele de socializare pentru a fi auzită, deoarece pe parcursul a.c. a înaintat un şir de petiţii către conducerea Ministerului Apărării şi Regimentului de Stat Major despre politica de cadre şi acordare a gradelor militare a corpului de ofiţeri în cadrul Orchestrei Prezidențiale prin metode ilegale, la care a primit nişte răspunsuri formale, fără întreprinderea unor măsuri concrete care ar contribui la stabilirea faptelor ilegale cu caracter coruptibil şi atragerea la răspundere a persoanelor care au comis aceste acţiuni ilegale.

În condițiile speței, instanța de fond just a statuat că aceste acțiuni ale reclamantei prin publicarea pe rețele de socializare a unui film de scurt metraj pentru a arăta indignarea sa faţă de conducerea Ministerului Apărării contravine statutului de militar şi prevederilor ordinelor Ministrului apărării nr. 137 din 26 aprilie 2011 „Cu privire la interzicerea plasării în rețeaua globala Internet de către militarii şi angajații civili ai Armatei Naționale a datelor de serviciu şi reglementarea plasării datelor cu caracter personal” şi nr. 20 din 23 martie 2012 „Cu privire

la modalitatea de folosire/utilizare a telefoniei mobile, aparatelor foto şi video în unitățile militare ale Armatei Naționale şi instituțiile Ministerului Apărării".

Totodată, instanța de apel reține că, în conformitate cu prevederile art. 94 din Regulamentul serviciului interior al forţelor armate ale Republicii Moldova, militarii sînt obligaţi să servească în permanenţă drept exemplu de înaltă cultură, modestie şi cumpătare, să păstreze cu sfinţenie onoarea militară, să-şi apere demnitatea şi să stimeze demnitatea celorlalţi. E necesar să se ţină cont de faptul că, după comportamentul militarilor, se judecă nu numai despre ei, dar şi despre onoarea Forţelor Armate în ansamblu.

Prin urmare, la emiterea ordinului în partea contestată, autoritatea publică intimată corect a apreciat că, prin acțiunile sale Irina Malic a încălcat prevederile art. 94 al Regulamentului Serviciului Interior şi în temeiul art. 44 lit. a) al Regulamentului disciplinei militare i s-a aplicat sancțiunea disciplinară „observație", anume întru neadmiterea și excluderea unor asemenea cazuri pe viitor.

Astfel, aplicarea sancţiunii disciplinare „Observaţie" este una legală și întemeiată, aceasta fiind din categoria sancţiunilor care pot fi aplicate sergenţilor şi este prevăzută la art. 44 lit. a) a Regulamentului disciplinei militare, fiind aplicată prin Ordinul comandantului Regimentului de Stat Major nr.302 din 05.08.2021, care are autoritate disciplinară asupra tuturor militarilor în temeiul art.15, art.40 al Regulamentului disciplinei militare.

În lumina celor expuse, instanța de fond întemeiat a respins acțiunea lui Malic Irina împotriva Regimentului de Stat Major "General de brigadă Nicolae Petrică" și Marelui Stat Major al Armatei Naționale a RM în partea pretenției cu privire la anularea pct.4 din ordinul 302 din 05.08.2021 prin care s-a aplicat sancțiunea disciplinară "observație".

Urmare a constatărilor detaliate supra vis-a-vis de circumstanțele faptice ale cazului dedus judecării în ordine de apel, Colegiul concluzionează că, argumentele expuse de către Malic Irina, în cererea de apel sunt lipsite de substanță obiectivă, iar instanța de fond - reieșind din cumulul probelor administrate, a soluționat cauza sub toate aspectele de fapt și de drept, în consecință hotărârea emisă fiind legală şi întemeiată, în corespundere cu art. 130 CPC.

Prin prisma acestor constatări, Completul judiciar concluzionează că la caz dubiul judiciar a fost înlăturat, netemeinicia cerințelor părții apelante a fost demonstrată, iar argumentele invocate de către apelantă poartă caracter pur formal.

**Cercetând cu maximă diligență materialele prezentate, Colegiul notează că dosarul nu conţine vre-un element susceptibil să o facă să ajungă la o altă concluzie în prezenta cauză.**

Sintetizând cele detaliate mai sus, statuând cu certitudine că argumentele părții apelante sunt neîntemeiate, iar hotărârea instanţei de fond este legală şi întemeiată, Completul de Contencios Administrativ conchide a respinge apelul declarat de Malic Irina şi a menţine hotărârea Judecătoriei Chişinău (sediul Rîşcani) din 02 mai 2023.

În conformitate cu prevederile art. 240 alin (1) lit. a) Cod administrativ, art. 389-390 CPC, Completul de Contencios Administrativ din cadrul Colegiului Civil, Comercial şi de Contencios Administrativ al Curţii de Apel Chişinău

**D E C I D E :**

Apelul declarat de Malic Irina, ***se respinge.***

***Se menține hotărîrea*** Judecătoriei Chișinău (sediul Rîșcani) din 02 mai 2023.

Decizia este executorie de la emitere, însă poate fi contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiţie.

Recursul se depune la Curtea Supremă de Justiţie în termen de două luni.

Președintele completului,

| | | |
|---|---|---|
| Judecătorul | /semnat/ | Mîra Ghenadie |
| Judecătorii | /semnat/ | Dașchevici Grigore |
| | /semnat/ | Bostan Angela |